

De 2de stand – adel

Opdracht: Bekijk het filmpje en los de vragen op. Je kan ook steeds het antwoord gaan zoeken in de teksten.

Ridders behoorden tot de tweede stand. Het waren alleen zonen van koningen, ridders en adellijke heren die ridder konden worden. Dit kwam omdat ridder zijn heel erg duur was. De opleiding, de paarden, de wapens en het harnas kostten zeer veel geld.

Page

Om ridder te worden moest je zo vroeg mogelijk met je opleiding beginnen. Vanaf een jaar of zeven werd je naar een ander kasteel gestuurd waar je als een soort hulpje tafels moesten leren bedienen en les kreeg in goede manieren. Op de binnenplaats van een kasteel leerde een soldaat de jongens vechten met stukken hout of botte wapens. Daarnaast deden ze ook aan worstelen en zwemmen om in vorm te blijven. Het eerste paard van een jongen was een houten paard dat op wieltjes vooruit getrokken werd door anderen. Met een bezem die als lans diende kon men oefenen in het aanvallen te paard.

Schildknaap

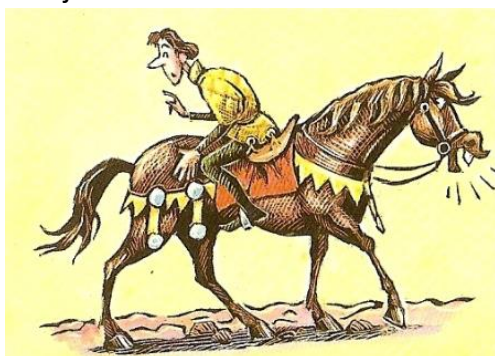
Als je veertien jaar oud was, werd je een schildknaap. Dit hield in dat je een ridder moest helpen met de voorbereiding op het gevecht (de strijd) en aan zijn zijde mee moest vechten.

Het belangrijkste werk voor de schildknaap:

wapentraining

paardrijden

slijpen van de wapens

poetsen van het harnas

Middeleeuwen

donderdag 11/06/2020

Een schildknaap kijkt dus goed naar zijn ridder. Een goede ridder zal hem leren paardrijden, leren jagen en leren vechten met verschillende wapens. Hij zal hem ook leren hoe hij op een slimme manier zijn tegenstander kan verslaan.

Ridder

Naar vier jaar schildknaap te zijn geweest werd je ridder. Dit gebeurde op een hele speciale manier.

1. de uitreiking van het zwaard

Als een kasteelheer of koning besluit dat je ridder mag worden, krijg je van hem een zwaard.

2. de nachtelijke wake

De nacht voor je tot ridder wordt geslagen, bid je dat je de eer van het ridderschap waard bent.

3. geridderd worden

Als je tot ridder geslagen wordt, tikt de koning je aan met je zwaard en zegt: "Sta op, heer!". Dan ben je een ridder.

het ridderschap

Als ridder moet je de volgende regels respecteren:

- Je moet altijd optreden tegen slechteriken.
- Je mag nooit liegen.
- Je moet altijd de zwakkeren helpen en verdedigen.
- Doe altijd je plicht voor je koning of je land.
- Ga nooit opzij voor de vijand.
- Wees gul tegen de armen.

OPDRACHT 1: Maak een kort schema waarin je laat zien hoe je ridder kon worden. Welke verschillende stappen doorloop je en wat zijn je taken?

Eerst ben je **page**

Je taken zijn **leren vechten, goede manieren leren, leren paardrijden en helpen in het kasteel.**

Dan ben je **schildknaap**

Je taken zijn **wapentraining, wapens poetsen en slijpen, paardrijden en vechten aan de zijde van je meester.**

En dan ben je eindelijk **ridder**

Je taken zijn **opkomen voor de zwakken, vechten tegen slechteriken, je plicht voor je koning of land vervullen, nooit liegen**

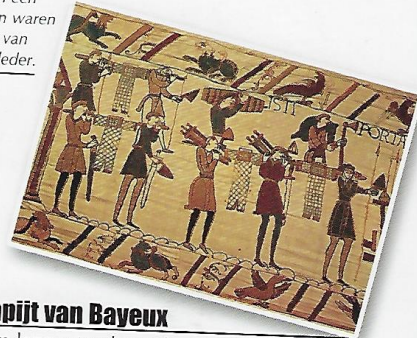
ERS EN KASTELEN

MANNEN IN MALIËNKOLDERS

Van het ogenblik dat de Noormannen zich in de 11de en 12de eeuw in het noorden van Frankrijk hadden gevestigd, stormden ze met hun legers door Europa. Ze vielen binnen in zuidelijk Italië en Engeland.

Normandische ridders zwoeren getrouwheid aan hun heer en hun diensten werden beloond met giften, zoals land en onderscheidingen.

De schilden van de Noormannen hadden de vorm van een vlieger en waren gemaakt van hout en leder.

Het Tapijt van Bayeux

De 70 m lange strook van borduurwerk vertelt het verhaal van de Normandiërs die Engeland binnenvielen en aan hun gezag onderwierpen. De Noormannen behaalden hun beroemdste overwinning toen ze de Angelsakkers in 1066 bij Hastings, in Engeland, versloegen. Op dit fragment worden maliënhemden en wapens aan de Normandische ridders geleverd.

Normandische maliën

In de 11de en 12de eeuw droegen Normandische ridders maliënkolders. Hiervoor werd dikke ijzerdraad rond een houten roede of metalen staaf tot ringetjes geplooid. Elk ringetje werd afgeknipt, met vier andere verbonden en dan met een nageltje vastgeklonken of met een haakje gesloten. Onder het maliënhemd of -kleed werd een aketon of wambuis, een lange, gevoerde vest gedragen. De beenbeschermers heetten chausses.

slag bij Hastings in 1066 zouden om en bij de 6.000 soldaten en meer dan 600 paarden gesneuveld zijn.

MANNEN

IN MALIËNKOLD

De kuiphelm

In 1250 droegen de Europese ridders nog altijd maliënkolders. Over het metalen hemd droegen ze nu een stoffen wapenkleed of -rok. In plaats van een eenvoudige helm met een neusstuk droegen sommige ridders nu een kuiphelm die wat op een emmer leek, met smalle spleten voor de ogen.

“Je kon het bloed door de kolder zien vloeien, van een wonde aangebracht door het scherpe zwaard dat Dietrich hanteerde.”

Het Nibelungenlied, ca. 1200

De kuiphelm bedekte het hele hoofd. Aan de binnenkant was hij gevoerd.

De kap- of schermhandschoen had een wijde mouw om de hand te beschermen.

Een maliënkolder woog ongeveer 10 kg.

Nadat ze met een lans en zadel werden gestoten, twee ridders zich op hun aanvallers in een gevecht van man tegen man.

🚩 OORLOGSWAPENS

zwaarden, ca. 14de eeuw

goedendag, ca. 12de eeuw

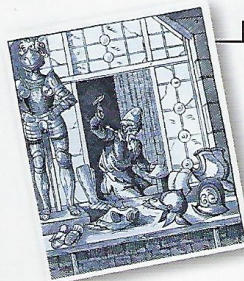
strijdbijl, ca. 11de eeuw

In de 11de eeuw werd het zwaard voornamelijk gebruikt om te hakken en te snijden. In de late 13de eeuw werden ze ontworpen om door de maliënkolder te dringen en dodelijke steken aan te brengen. Een slag van de goedendag (een soort knots met een puntige metalen kop) of van een strijdbijl kon ook door het metaal gaan en ernstige verwondingen veroorzaken. Voor de ridder was een schild het belangrijkste verdedigingsmiddel tegen deze wapens.

RIDERS EN KASTELEN

IN HET HARNAS

Een maliënkolder kon door een goed gerichte pijl of speer doorboord worden, zodat in de jaren na 1220 ridders een nieuw soort van wapenrusting begonnen in te voeren. Ze beschermden delen van hun lichaam met platen van massief staal. In de daaropvolgende jaren werden meer en meer platen toegevoegd. Tegen het begin van de 15de eeuw hulden ze het hele lichaam in metaal.

Metaalbewerkers

Een wapensmid slooft zich uit in zijn werkplaats. Elke stad merkte de wapenrusting die ze maakte met een eigen en uniek teken. Tot de beroemdste centra behoorden die van Milaan in Italië en Augsburg en Neurenberg in Duitsland. De duurste plaatharnassen werden speciaal op maat gemaakt.

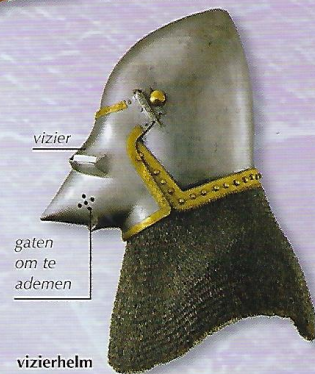
MET DE HELM

salade

De lichte vizierhelm maakte opgang vanaf de 13de eeuw. Van de jaren 1390 tot 1450 had hij vaak een puntig vizier met een scharnier dat de ogen en het gezicht beschermde. Door de snuitachtige vorm werden slagen naar het gezicht doelbewust afgeketst.

De salade was een helm die van de jaren 1430 tot rond 1500 gebruikt werd. Hij had vaak nog een bevoor, een verlengde kraag die de hals en de nek beschermde.

vizier

gaten om te ademen

vizierhelm

De stalen platen van de 15de-eeuwse uitrusting stonden los van elkaar maar waren met lederen riempjes met elkaar verbonden. Hierdoor was het harnas soepel en kon de drager zich tijdens het gevecht vrij bewegen.

> Een volledige uitrusting van stalen platen woog een 23 kg, ongeveer het gewicht van een grote zak aardappelen.

Ridders in blinkend harnas

Vanaf de 15de eeuw bood het pantser de ridder de best mogelijke bescherming. De meest verfijnde wapenrustingen of harnassen werden voor koningen en prinses op maat gemaakt en kostten een fortuin. Niettemin konden ook zij nog door een schicht met een metalen punt, afgeschoten met een krachtige kruisboog, doorboord worden of door zware slagen van een zwaard ingedeukt worden.

Een ridder van rond 1425 draagt een combinatie van een malienkolder en een harnas.

Deze ridder en zijn paard van rond 1475 dragen alleen platenbescherming.

**“Een paard! Een paard!
Mijn koninkrijk voor
een paard!”**

Uitroep van koning Richard III nadat zijn paard in de strijd gevallen is.

Richard III, William Shakespeare, 1591

Kaphandschoen

De eerste ridders beschermden hun handen met lange mouwen van malienkolder. Vanaf de 14de eeuw werden ze met onderling verbonden platen bedekt, met metalen manchetten tot over de polsen. Deze kaphandschoen werd over een lederen handschoen gedragen.

Middeleeuwen

donderdag 11/06/2020

OPDRACHT 2: Maak een vergelijking tussen de ridders van het begin van de 11^e /12^e eeuw met die van de 13^e eeuw. Vergelijk de opgegeven elementen met elkaar. Maak hiervoor zelf een tabel en vul aan. Bekijk pagina 3, 4, 5 en 6 in je werkbundel.

	11 ^e eeuw - 12 ^e eeuw	13 ^e eeuw
helm	eenvoudige helm met neusstuk	kuiphelm met smalle spleetjes voor ogen, lijkt een beetje op een emmer nieuw soort helm: de salade
kledij	maliënkolder	over maliënkolder een stoffen wapenkleed met metalen platen erover
wapens	zwaard: hakken en snijden	Zwaard: steken door maliënkolder

eigen tekening

Deze ridder moet zijn
harnas nog aandoen.
Teken hem in zijn harnas.

OPDRACHT 3: het dragen van wapenschilden

Het dragen van tekens en symbolen is al zo oud als er mensen zijn. Ook is het niet speciaal iets voor soldaten of legers. Ook nu gebruiken mensen tekens en symbolen om zich te onderscheiden. Met heraldiek bedoelen we echter het systeem van regels waar deze tekens voor adellijke families aan moeten voldoen.

Heraldiek of wapenkunde is ontstaan in de vroege middeleeuwen, om het gemakkelijk te maken elkaar te herkennen. Stel je maar eens 2 legers voor, die tegenover elkaar staan. Alle ridders hadden een maliënkolder aan en een blinkende helm op, die hun hele gezicht bedekte. Je kunt je voorstellen dat een ridder dan af en toe goed moest uitkijken wie hij bevocht, een aarzeling om een vriend te raken zou hem nu net zijn eigen leven kunnen kosten.

In het begin werd dit verschil alleen gemaakt met het dragen van een gekleurd katoenen hemd over de maliën. Deze kleur werd dan ook op het schild geschilderd. Later ging men ook afbeeldingen op die hemden borduren en op de schilden schilderen.

Een ridder herkende je aan het wapen (de tekening) in zijn schild. Bedenk een wapen bij jouw achternaam. Teken je eigen wapen op het schild.

RIDDERS EN KASTELEN

TOERNOOIE

De ridders moesten hun vaardigheden in het vechten oefenen. Ze deden schijngevechten of mêles, een soort vrije massagevechten, met afmattende tweegevechten, bekend als steekspelen. De ridders deden ook openluchtfesten, toernooien genaamd, werden al gauw populair. Ridders konden er hun moed, ruiterkunst en ridderlijkheid (en dapperheid) etaleren.

Voor de dames

Een ridder kon zijn steekspel opdraaien voor een hofdame die in de tribune had plaatsgenomen. Hij kon worden herkend aan zijn blazoen.

> In 1179 namen ongeveer 3.000 ridders deel aan één enkel toernooi dat koning Lodewijk VII opzette in het noorden van Frankrijk.

Kampspelen

In de 15de eeuw kwam een specifiek type van steekspel, 'tilting' genoemd, in de mode. De ridders werden door een hek van elkaar gescheiden, stormden dan op elkaar af en probeerden de tegenstander uit het zadel te gooien. De lansen hadden stompe punten, maar konden niettemin ernstige verwondingen veroorzaken, zodat de ridders opgevolde helmen en verstevigde uitrustingen droegen.

TOERNOOIEN

een toernooi aan een kasteel in Duitsland in de 15de eeuw

FANTASIEGEVECHTEN

Keizer Maximiliaan I schonk deze grappige helm aan koning Hendrik VIII van Engeland. Hij werd ontworpen voor de praalvertoningen en opvoeringen die tijdens toernooien vaak op touw werden gezet.

groteske
hoorns

Deze helm
tussen 1511
1514 in Oost-
vervaard

OPDRACHT 4: Toernooi

Een toernooi is een wedstrijd tussen ridders. Deze wedstrijd is een oefening voor de oorlog. De ridders spelen een gevecht na. Het is een spel. Maar toch vechten ze soms op leven en dood.

Waar of niet waar? Streep het foute antwoord door.

- Een toernooi wordt gehouden, omdat het oorlog is.
- Een toernooi is voor ridders een oefening in het vechten.
- Soms gaan ridders dood bij een toernooi.

waar / **niet waar**

waar / niet waar

waar / niet waar

OPDRACHT 5: Steekspel

De toernooien veranderen in wedstrijden die leuk zijn om naar te kijken. Het gaat niet meer om het oefenen voor de oorlog. De ridders laten nu zien wie de beste of de moedigste is. Er komt veel publiek naar de wedstrijden kijken. De ridders spelen een steekspel. Dat is een wedstrijd tussen twee ridders. De ene ridder probeert de andere ridder met een lans van zijn paard te stoten.

Maak een tekening van een steekspel.

eigen tekening

